

ZuivelNL

Jaarverslag 2016

ZuivelNL
Benoordenhoutseweg 46
Postbus 93453
2509 AL Den Haag
070 2191600
info@zuivelnl.org
www.zuivelnl.org
KvK 59667222

Inhoudsopgave

Kengetallen Nederlandse zuivelsector	2
Voorwoord	3
Algemeen	
Doelstelling en gevoerde beleid	4
Leden en partners	6
Bestuur en organisatie	7
Financiën	8
Werkzaamheden	
Voedselveiligheid	10
Diergezondheid	10
Duurzaamheid	12
Onderzoek & innovatie	14
Arbeid	17
Export	18
Project Duurzame Melkveehouderij 2016	20
Publicaties, onderwijsvoorlichting, marktinformatie en IDF	22
Bijlage	
Samenstelling Themagroepen	26

Kengetallen Nederlandse zuivelsector

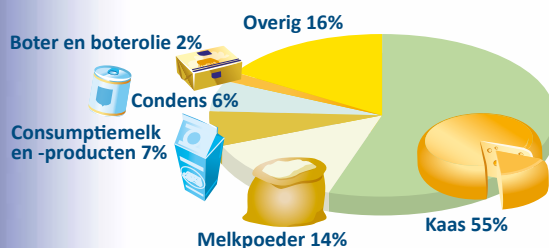

- 17,5 duizend melkveebedrijven leveren 14,3 miljard kg melk aan de industrie
- Nederland telt 1,8 miljoen melk- en kalfkoeien en ruim 1,1 miljoen hectare grasland en snijmaïs (28% oppervlakte Nederland)

- 25 bedrijven met 54 fabrieken verwerken 98% van de in Nederland geproduceerde melk tot consumentenproducten en ingrediënten
- 60 duizend arbeidsplaatsen bij productie, verwerking, groot- en detailhandel

Bestemming melk

- De productiewaarde van de zuivel-industrie bedraagt circa € 6,6 miljard

- 65% van de productie wordt in het buitenland afgezet, waarvan de EU de belangrijkste markt is
- De exportwaarde van de zuivel bedraagt circa € 6,5 miljard en draagt voor 8% bij aan het Nederlands handelsoverschot

- 35% van de productie wordt in Nederland geconsumeerd
- Gemiddeld eet een Nederlander ongeveer 20 kg kaas per jaar

Voorwoord

Het bestuur van ZuivelNL presenteert u het jaarverslag over 2016. Het jaar 2016 was in vele opzichten voor de zuivelsector een bewogen jaar.

De melkveehouders en de zuivelindustrie werden in het begin van het jaar geconfronteerd met moeilijke marktomstandigheden. Gelukkig trad in de loop van het jaar herstel op, wat met name werd gedragen door een relatief sterke stijging in het prijsniveau van botervet, door goede internationale vraag en beperkte beschikbaarheid. Het marktherstel vertaalde zich vooral in het laatste kwartaal in een stijgende melkprijs. Toch kon dit niet voorkomen dat de gemiddelde melkprijs voor de veehouder in 2016 opnieuw lager uitkwam.

Het ministerie van Economische Zaken gaf de uitvoering van de Europese subsidie in verband met de slechte marktomstandigheden in handen van ZuivelNL. Door ZuivelNL is hieruit een aantal projecten geïnitieerd, in de vorm van premies voor vroege weidegang en weidevogelzuivel, kuilanalyse en dierziektebestrijding. Tevens is in 2016 geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van het voor de sector belangrijke instrument KringloopWijzer.

In oktober werd de sector geconfronteerd met de afwijzing door de EU van de invoering van de fosfaatrechten in 2017. Om de derogatie te behouden is door het ministerie een zwaar appèl gedaan op de dragende organisaties en op ZuivelNL om een sectoraal fosfaatreductieplan te ontwikkelen, dat eind 2016 tot stand kwam en uiteindelijk begin 2017 in ministeriële regeling is vastgelegd.

Mijn complimenten voor het team dat de plannen heeft ontwikkeld, voor de bestuurders die de moed hadden voor het nemen van de noodzakelijke moeilijke beslissingen en voor al die ondernemers in de sector die steun gaven aan dit plan. Steun, ondanks de gevolgen op het eigen bedrijf, met het oog op de toekomst van de sector op langere termijn.

Het afgelopen jaar heeft aangetoond hoe waardevol ZuivelNL kan zijn als instrument van en voor de sector. Het bestuur heeft er alle vertrouwen in dat ZuivelNL de zuivelketen kan faciliteren en ondersteunen in het belang van de continuïteit van de Nederlandse melkveehouderij en haar zuivelindustrie.

Namens het bestuur dank ik de directie en medewerkers voor hun inzet, kennis en loyaliteit in 2016.

Jorrit Jorritsma
voorzitter

maart 2017

Algemeen

Doelstelling en gevoerde beleid

De Vereniging ZuivelNL is op 7 januari 2014 opgericht door LTO Nederland en NZO als vereniging van algemene belangenbehartigende organisaties voor melkveehouderij en zuivelindustrie. In 2014 is ook de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) als lid toegetreden. Daarnaast heeft ZuivelNL de statutaire mogelijkheid voor partnerschap van aan de zuivelsector gelieerde organisaties.

ZuivelNL is opgezet als interbranche organisatie. Een interbranche organisatie heeft als doel het bevorderen van samenwerking in een landbouwsector om zo het concurrentievermogen te verbeteren. De minister van EZ heeft ZuivelNL als interbranche organisatie erkend.

De ketenorganisatie is voor de overheid en derden het neutrale aanspreekpunt van de zuivelsector. ZuivelNL is actief op terreinen waar samenwerking tussen de schakels in de zuivelketen tot meerwaarde leidt. ZuivelNL is het platform waar afspraken over gezamenlijke regelingen en financiering tot stand komen.

ZuivelNL financiert de activiteiten uit de contributie van de leden-organisaties. Daardoor dragen vrijwel alle zuivelondernemingen en melkveehouders bij via een bedrag per kilo geleverde melk. De te financieren activiteiten dienen dan ook een meerwaarde te hebben voor de sector als geheel.

Themagroepen adviseren het bestuur over het op hun aandachtsgebied te voeren beleid en de te ondernemen activiteiten en rapporteren over de uitvoering. Het bestuur stelt het beleid vast en beslist over de prioriteiten en de financiering. In de afgelopen jaren werd de structuur van de themagroepen verder ontwikkeld en kon de vereniging haar activiteiten binnen de zuivelsector verder positioneren.

De themagroepen fungeren als platform voor beleidsdiscussies in de keten over onderwerpen waar draagvlak bij de ketenpartijen of betrokkenheid van ketenpartijen bij de uitvoering nodig is. Een breed gedragen effectieve en efficiënte aanpak wordt daarmee mogelijk.

Project Duurzame Melkveehouderij 2016

De staatssecretaris van EZ heeft begin 2016 in overleg met de sector besloten dat ZuivelNL een pakket maatregelen uitvoert waarmee de verduurzaming van de melkveehouderij wordt ondersteund. De duurzaamheidsmaatregelen worden volledig gefinancierd uit het steunpakket dat de Europese Commissie in 2015 aan de veehouderij in de EU beschikbaar stelde. ZuivelNL stelde een projectplan op waarin de details van de maatregelen en de uitvoering zijn beschreven. Daarbij heeft ZuivelNL zo veel mogelijk aangesloten bij bestaande regelingen en procedures, om een efficiënte en effectieve uitvoering mogelijk te maken.

Fosfaatreductieplan

Nederlandse melkveehouders mogen meer stikstof uit dierlijke mest op hun land brengen dan in de Nitraatrichtlijn standaard is voorgeschreven (zogenaamde derogatie). Aan deze derogatie is de voorwaarde verbonden dat de fosfaatproductie van de totale veehouderij onder de grens van 172,9 miljoen kilogram blijft. Door de groei van de melkveehouderij is die grens in 2015 en 2016 overschreden en dreigt ook in 2017 een overschrijding. Behoud van de derogatie is van groot belang voor de melkveehouderij en het respecteren van de daarbij behorende voorwaarden is daarvoor noodzakelijk.

Toen in oktober 2016 bleek dat de per 1 januari 2017 voorziene inwerkingtreding van het fosfaatrechtenstelsel niet werd gehaald, was een noodvoorziening nodig. De zuivelsector stelde met andere partijen (Nevedi, de banken en het ministerie van EZ) eind 2016 een pakket maatregelen op om de fosfaatproductie in 2017 substantieel te verminderen. De maatregelen bestaan uit fosfaatreductie via het voerspoor, een bedrijfsbeëindigingsregeling en het fosfaatreductieplan van ZuivelNL.

Voor de bedrijfsbeëindigingsregeling is € 50 miljoen beschikbaar. Dit bedrag is gedeeltelijk afkomstig van het EU-steunpakket van juli 2016 (€ 19 miljoen) en het ministerie van EZ (€ 6 miljoen) en wordt door de sector verdubbeld met € 25 miljoen. Daarvoor heeft ZuivelNL de contributiebijdrage voor melkveebedrijven voor 2017 verhoogd met € 0,18 per 100 kg melk.

Het fosfaatreductieplan van ZuivelNL voorzag in een melkgeldregeling en een GVE-reductieregeling. Door middel van verbindend verklaring zou deze maatregel voor alle zuivelondernemingen en melkveehouders in Nederland moeten gaan gelden. Voor deze route bleek echter een lange doorlooptijd nodig in verband met de vereiste notificatie aan de Europese Commissie. De staatssecretaris kondigde daarom eind december aan borging van het plan via een ministeriële regeling uit te werken. De ministeriële regeling werd op 17 februari 2017 bekend gemaakt. De regeling kent enkel de GVE-reductieregeling en stuurt op het stapsgewijs verkleinen van de melkveestapel.

De veestapel op bedrijfsniveau moet gefaseerd worden teruggebracht naar het niveau van 2 juli 2015 minus 4%. Hiervoor geldt per periode van twee maanden een reductiedoelstelling. Bedrijven die hieraan niet voldoen betalen een heffing. Bedrijven die wel voldoen aan de voor de periode geldende reductiedoelstelling, maar de veestapel nog niet hebben gereduceerd tot onder het niveau van 2 juli 2015 (minus 4%) betalen een lagere heffing (solidariteitsbijdrage). Bedrijven die de veestapel hebben gereduceerd tot onder het niveau van 2 juli 2015 (minus 4%) ontvangen een bonus, die wordt gefinancierd uit de heffingen. Zuivelondernemingen die zijn aangesloten bij ZuivelNL verrekenen de heffingen en bonussen met het melkgeld. In andere gevallen wordt inning van de heffingen en uitkering van de bonussen gedaan door RVO.nl.

Missie ZuivelNL: het versterken van de Nederlandse zuivelketen met respect voor milieu en maatschappij

Leden en partners

Het lidmaatschap van ZuivelNL staat open voor organisaties van melkveehouders of zuivel-industrie die algemene belangenbehartiging van de sector als doel hebben en die voldoende representatief zijn voor de sector die zij vertegenwoordigen.

ZuivelNL heeft de volgende leden:

Melkveehouderij

LTO Nederland (LTO)

Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV)

Zuivelindustrie

Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO)

Het partnerschap staat open voor organisaties die in belangrijke mate actief zijn in of voor de Nederlandse zuivel en die een bijdrage kunnen en willen leveren aan de doelstellingen van ZuivelNL.

ZuivelNL heeft de volgende partners:

Zuivelhandel

Gemzu

Kindervoeding

Vereniging van Nederlandse Fabrikanten van Kinder- en Dieetvoedingsmiddelen (VNFKD)

Rundveefokkerij

Genetische Evaluatie Stieren (GES)

Export fokvee

VEEPRO Holland

Boerderijzuivelbereiders

Bond van Boerderij-Zuivelbereiders (BBZ)

Melkgeitenhouderij

Platform Melkgeitenhouderij

De Algemene Vergadering kwam in 2016 tweemaal bijeen.

Bestuur en organisatie

Bestuur

Bestuursleden van ZuivelNL worden benoemd door de Algemene Vergadering op voordracht van de ledenorganisaties (LTO, NMV, NZO). Bestuurders worden benoemd voor een periode van twee jaar en zijn direct herbenoembaar.

Het bestuur vergaderde vijf keer. De samenstelling van het bestuur is als volgt:

J. Jorritsma	(onafhankelijk voorzitter)
C. Romijn	(LTO)
J.H.G. van der Staak	(LTO; sinds april 2016)
H. Wiegersma	(NMV)
W.S.J.M. Buck	(NZO)
A.D. Schimmel	(NZO; tot november 2016)
E. Koersen	(NZO; sinds december 2016)
F.C.G.M. van Stipdonk	(Gemzu, adviseur)

Organisatie

Een aantal facilitaire activiteiten wordt gezamenlijk met de NZO uitgevoerd of uitbesteed, waarbij de kosten volgens een vaste sleutel worden verdeeld (aandeel ZuivelNL 40%).

Het team van ZuivelNL bestaat maart 2017 uit:

Folkert Beekman	Directeur Rundergezondheid
Bregje van Erve	Duurzame Zuivelketen
Rob Hessing	Organisatie
Jurgen Jansen	Arbeid Marktinformatie
	Secretaris NNC-IDF
Lisette van der Kallen	Communicatie Arbeid
Louwrens van Keulen	Fosfaatreductieplan
Ria de Koning	Secretariaat Financiën
Willem Koops	Onderzoek en innovatie
Andrea Luiten	Export
Brenda McArthur	Export
Jurriën Scheepstra	Marktinformatie
Karen Spruijt - de Gelder	Export
Han Swinkels	KringloopWijzer
Martin Valstar	Marktinformatie
Ruben de Vries	Voedselveiligheid

Financiën

Balans

per 31 december 2016 (na resultaatbestemming)

Activa		x € 1.000		
	31 december 2016	31 december 2015		
Vaste activa		124		175
Materiële vaste activa	124		175	
Vlottende activa		2.329		3.277
Te ontvangen contributie	1.990		2.671	
Te ontvangen interest	102		198	
Overige vorderingen	237		408	
Liquide middelen		34.220		34.576
Spaarrekeningen	31.031		32.859	
Banken	3.189		1.717	
Totaal activa		36.673		38.028

Passiva		x € 1.000		
	31 december 2016	31 december 2015		
Eigen vermogen		28.175		34.170
Algemene Reserve	2.643		2.852	
Bestemmingsfonds Melkveehouderij	4.131		4.661	
Bestemmingsfonds Dierziektebestrijding	19.747		24.844	
Bestemmingsfonds Sociaal Plan	1.654		1.813	
Vlottende passiva		8.498		3.858
Te betalen subsidies	4.598		3.723	
Vooruit ontvangen subsidie	3.078		0	
Overige schulden	822		135	
Totaal passiva		36.673		38.028

Toelichting

Het grootste deel van de reserves betreft het fonds voor de financiering van de sectorale verplichtingen in het kader van het diergezondheidsfonds van de overheid. Vanuit dit fonds wordt de bestrijding van aangewezen besmettelijke dierziekten in Nederland gefinancierd en worden veehouders in voorkomend geval (gedeeltelijk) gecompenseerd. De sectorale verplichtingen worden iedere vijf jaar vastgelegd in een convenant. Begin 2015 is ZuivelNL een nieuw convenant met de overheid aangegaan. De bijdrage aan het diergezondheidsfonds voor 2016 is geheel ten laste van het fonds gebracht.

Het restant van de door het Productschap Zuivel overgedragen middelen betreft een fonds voor melkveehouderijonderzoek en een fonds voor de financiering van de arbeidsvoorwaardelijke verplichtingen die ZuivelNL heeft overgenomen van het productschap. Met deze middelen staat ZuivelNL ook gedurende drie jaar naar het ministerie van EZ garant voor eventuele tekorten bij de vereffening van het productschap.

De te betalen subsidies zijn toegezegde subsidies voor nog niet afgeronde projecten. De vooruit ontvangen subsidie betreft de nog niet bestede middelen voor het project Duurzame Melkveehouderij 2016. De relatief hoge overige schulden betreffen voornamelijk de decembernota's van dat project.

Inkomsten en uitgaven

Inkomsten x € 1.000			
	Begroting 2017	Realisatie 2016	Begroting 2016
• Contributie leden (melkontvangst industrie)			
- € 0,05/100 kg (keten)	7.000	7.100	6.500
- € 0,02/100 kg (industrie)	2.800	2.840	2.600
- € 0,18/100 kg (melkveehouderij)	25.200	-	-
• Contributie partners	60	60	60
• Diensten en publicaties	80	150	60
• Subsidie EZ	3.080	6.902	10.000
• Rente	-	120	-
• Reserves	7.080	5.995	5.780
Totaal inkomsten	45.300	23.167	25.000

Uitgaven x € 1.000			
	Begroting 2017	Realisatie 2016	Begroting 2016
• Bestuur en organisatie	70	107	50
• Secretariaat	1.200	1.102	950
• Activiteiten			
- Voedselveiligheid	2.000	1.017	1.500
- Diergezondheid	6.900	7.545	7.000
- Duurzaamheid	31.080	9.147	11.500
- Onderzoek en innovatie	2.900	3.283	2.900
- Arbeid	200	143	200
- Export / Markt	950	823	900
Totaal uitgaven	45.300	23.167	25.000

Toelichting

Hogere contributie-inkomsten door de sterk gestegen melkproductie compenseren de eveneens wat hogere uitgaven voor met name onderzoek. Maar doordat het project Duurzame Melkveehouderij niet geheel is afgewikkeld in 2016, zijn de totale inkomsten en uitgaven fors lager dan de begroting. De resterende middelen voor het project zijn toegevoegd aan de begroting 2017.

De begroting 2017 is aanzienlijk verder verhoogd door de bijdrage aan de bedrijfsbeëindigingsregeling in het kader van het pakket fosfaatreductiemaatregelen. Deze bijdrage wordt gefinancierd uit een contributieopslag van € 0,18/100 kg boerderijmelk.

Werkzaamheden

Voedselveiligheid

Voedselveiligheid is een belangrijk thema voor samenwerking in de zuivel. De werkzaamheden van ZuivelNL richten zich in het bijzonder op boerderijmelk, dat als basis voor de gehele sector aan hoge eisen van kwaliteit en veiligheid moet voldoen.

De Nederlandse zuivel staat voor veilige producten. Dit doet de sector door de borging van de kwaliteit en voedselveiligheid van het begin tot het einde van de zuivelketen: 'van gras tot glas'. De zuivelketen is constant in ontwikkeling en mogelijke nieuwe uitdagingen op het gebied van kwaliteit en voedselveiligheid worden bestudeerd in het onderzoeksprogramma Gemeenschappelijk Research Zuivel (GRZ). De aandacht binnen het GRZ-programma richt zich met name op ontwikkelingen die potentieel impact hebben op de kwaliteit en de voedselveiligheid van melk en producten op basis van melk.

De zuivelketen vernieuwt en innoveert continu, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid. Veranderingen kunnen nieuwe risico's introduceren, zoals verschillende micro-organismen en dierziekten, chemische contaminanten en residuen of additieven uit andere sectoren. Door intensieve samenwerking met de zuivelbedrijven, onderzoekscentra en kennisinstellingen kunnen deze ontwikkelingen vroegtijdig worden gedetecteerd. Op deze manier kunnen contaminanten en het ontstaan van voedselveiligheidsrisico's vroegtijdig geanalyseerd en voorkomen worden.

Naast het onderzoeksprogramma stuurt ZuivelNL een monitoringsysteem aan. Met dit systeem worden mogelijke contaminanten in rauwe melk op een structurele manier in kaart gebracht. Daardoor is duidelijk dat de concentraties van mogelijke contaminanten in Nederlandse melk al decennia lang ver onder de wettelijk toegestane concentraties liggen. Ontwikkelingen in de zuivelketen en uitkomsten van het onderzoek worden gebruikt voor verdere verbetering van het monitoringsysteem.

Diergezondheid

ZuivelNL werkt in de Themagroep Rundergezondheid DKR samen met de kalversector en rundvleessector. Het kerndoel is het bevorderen van gezonde dieren als basis voor de melkproductie en de afzet en export van zuivelproducten.

Diergezondheidsfonds en dierziektebestrijding, monitoring rundergezondheid, aanpak bedrijfsgebonden dierziekten, registratie en beperking antibioticagebruik zijn onderwerpen die aan bod komen. Ook vindt onderzoek naar onderbouwing van risico's, beleid en aanpak plaats.

Diergezondheidsfonds

In het Convenant financiering bestrijding besmettelijke dierziekten 2015 – 2019, afgesloten door ZuivelNL, vertegenwoordigers van andere diersectoren en het ministerie van EZ, zijn de afspraken weergegeven over de kostenverdeling tussen overheid en veehouderijsectoren voor de jaarlijkse kosten van organisatie, monitoring en opvolging van verdenkingen, alsmede de eventuele kosten met betrekking tot bestrijding van besmettelijke dierziekten in Nederland. De sectoren rundvee, varkens, pluimvee en schapen & geiten dragen bij aan de bestrijdingskosten van de aangewezen dierziekten tot een vooraf bepaald maximum (plafond). Voor de kosten die deze plafonds te boven gaan staat de overheid garant. Het plafond voor de rundersector bedraagt voor de looptijd van het convenant € 23,5 miljoen.

Naast de financiering van bestrijdingskosten voorziet het convenant ook in afspraken over financiering van de basismonitoring, de preventie en bestrijding van een aantal bedrijfsgebonden ziekten en de Stichting Diergeneesmiddelenautoriteit (SDa).

Monitoring

Naast de via het convenant gefinancierde monitoring, financiert ZuivelNL ook de monitoring op een aantal andere ziektes om de ontwikkeling van de verspreiding te volgen. Ook wordt een bijdrage aan het Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren gedaan.

Met het omvangrijke monitoringsprogramma houdt de sector de vinger aan de pols en is zij in staat afnemers wereldwijd vertrouwen in de Nederlandse zuivel te laten houden.

IBR en BVD

De sector staat op het standpunt dat de virusziekten IBR en BVD niet passen in het streven naar gezonde, duurzame koeien die veilig voedsel produceren en acht het daarom wenselijk IBR en BVD te bestrijden. De ambitie is te komen tot een nul-prevalentie van IBR en BVD. In 2015 is de Stuurgroep voor het project 'Voorbereiding collectieve bestrijding IBR en BVD in Nederland' ingesteld. Het doel van het project is het voorbereiden en inrichten van alle aspecten die voorwaardelijk zijn om de bestrijding van IBR en BVD in Nederland mogelijk te maken, waarbij de bestrijding zodanig moet worden vormgegeven dat Nederland uiteindelijk vrij wordt van beide virussen.

In 2016 werd vanuit het EU-steunpakket door ZuivelNL een subsidie toegekend voor diverse maatregelen ter bestrijding van IBR en BVD. Mede hierdoor nam de deelname aan diverse certificerings- en bestrijdingsprogramma's in de sector substantieel toe. Deze subsidieregeling wordt in 2017 gedeeltelijk voortgezet. In 2018 is de start van de verplichte aanpak voorzien.

Bewaking en onderzoek

Periodiek zijn de resultaten van de monitoring besproken. In het algemeen was sprake van een rustig beeld, met positieve ontwikkelingen ten aanzien van IBR en BVD, maar stagnatie ten aanzien van Salmonella. De begroting van de monitoring voor 2017 is op hoofdlijnen ongewijzigd. De financiering gebeurt door overheid en bedrijfsleven gezamenlijk. Ook besprak de themagroep de opzet en begroting van de specifieke monitoring. Met dit programma wordt een aantal dierziekten nauwkeuriger in kaart gebracht om de ontwikkelingen in de tijd te kunnen volgen.

De themagroep nam met instemming kennis van drie recente rapporten over (de uitvoering van) het antibioticabeleid. Conclusie is dat er nu vooral meer aandacht moet komen voor de detaillering van het evenwicht tussen restrictief gebruik, diergezondheid en dierenwelzijn.

Aan het bestuur van ZuivelNL werd positief advies gegeven over de financiering van drie projecten:

- Opzet van een systeem voor de koppeling van de gegevens van de rundveehouderij met slachthuisgegevens voor kwaliteitsverbetering en afzet;
- Verbetering van diergezondheid en kwaliteit van kalveropfok door kennisdeling en samenwerking tussen kalverhouders en melkveehouders;
- Effect van minder fosfaat in het veevoer op de melkkoe rond het afkalven.

Ten slotte werd gesproken over de opzet van een protocol voor het onderzoeken van de effectiviteit van alternatieve middelen voor de behandeling van dierziekten. Van veel van deze middelen zijn zowel de effectiviteit als de risico's van toepassing onbekend.

In vervolg op het door sectorpartijen ontwikkelde 'Plan van aanpak Vitaal, gezond en duurzaam kalf' werd besloten de komende tijd extra te investeren in het verbeteren van de kalveropfok op het melkveehouderijbedrijf. Aandacht voor de kalveropfok is op veel bedrijven achtergebleven, terwijl die zeker op de groter wordende bedrijven juist een meer gestructureerde aanpak vraagt. Besloten werd tot ontwikkeling van een kalvergezondheidsscore als benchmark voor veehouders en als monitor voor ontwikkelingen. Daarnaast is een PPS-project (vierjarig project, gezamenlijk gefinancierd door overheid en bedrijfsleven) ingediend om onderzoek te doen naar een aantal relevante aspecten van de kalveropfok (biestmanagement, koe-factoren, keteninformatie).

Op de website van ZuivelNL is een overzicht van de (mede)gefinancierde (lopende en afgeronde) onderzoeksprojecten opgenomen met een korte omschrijving van het project.

Duurzaamheid

Maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaam produceren voor markt en maatschappij vormen de kern van het thema duurzaamheid.

ZuivelNL speelt een stimulerende en faciliterende rol, mede door de financiering van de projecten Duurzame Zuivelketen en Stichting Weidegang en door de opzet van de Centrale Database KringloopWijzer.

Duurzame Zuivelketen

Het gezamenlijke initiatief van de NZO en LTO heeft tot doel het realiseren van een meer duurzame zuivelketen. Hierbij wordt ingezet op het continu verbeteren van diergezondheid en dierenwelzijn, klimaatneutraal ontwikkelen en het behoud van weidegang, biodiversiteit en milieu. Duurzame Zuivelketen is lid van het Dairy Sustainability Framework en werkt samen met vele organisaties om haar doelen te realiseren. Voor de komende jaren heeft Duurzame Zuivelketen de volgende doelstellingen voor de zuivelketen vastgesteld:

- Een klimaatneutrale ontwikkeling van de keten
- Continue verbetering van dierenwelzijn en diergezondheid
- Behoud van biodiversiteit en milieu
- Behoud van weidegang

Weidegang

De sector streeft naar ten minste behoud van het niveau van weidegang. De Duurzame Zuivelketen heeft met 73 partijen een convenant gesloten waarin partijen zich inzetten voor en committeren aan het behoud van weidegang. Ook in de Stichting Weidegang werken landbouworganisaties, zuivelondernemingen, maatschappelijke organisaties, Rabobank, het ministerie EZ en het CBL samen aan het behoud van de koe in de wei. De stichting heeft verschillende projecten opgezet voor melkveehouders waarin kennis over weidegang wordt gedeeld. Daarnaast is de stichting verantwoordelijk voor de borging van weidezuivel en de uitgifte van het weidemelklogo.

ZuivelNL financiert het kennisprogramma van de Stichting Weidegang en financiert daarnaast twee projecten die weidegang moeten bevorderen. Het betreft de begeleiding van melkveehouders die overstappen van opstallen naar beweiden (project Nieuwe Weiders) en een project dat de mogelijkheden van digitale registratie van weidegang stimuleert en ondersteunt voor alternatieve vormen van weidegang (zoals vrij koeveerkeer).

Op verzoek van Duurzame Zuivelketen heeft ZuivelNL berekend welk percentage van de melkveebedrijven weidegang toepast. Daaruit blijkt dat in 2016 op 78,9% van de melkveebedrijven een vorm van weidegang wordt toegepast. Voor het tweede jaar op rij sinds de start van deze inventarisatie in 2012 is er sprake van een toename ten opzichte van het voorafgaand jaar (+0,6 %). Dit kwam mede doordat er meer dan 300 melkveehouders in 2016 overschakelden naar weidegang.

Efficiënt benutten van mineralen

De zuivelsector wil zich graag op een duurzame manier blijven ontwikkelen. Met de KringloopWijzer berekent en verantwoordt de melkveehouder zich op het gebied van mineralen en milieu. Dat is ook de reden waarom de KringloopWijzer per 1 januari 2017 verplicht is voor alle melkveehouders.

[Lees meer](#)

KringloopWijzer

De sector kan zich met het produceren van duurzame zuivel onderscheiden in de markt en de maatschappij. Een belangrijke vraag daarbij is hoe de melkveehouder op een duurzame manier melk kan produceren. De basis hiervoor ligt in een efficiënte mineralenbenutting op het melkveebedrijf. Hiervoor is de KringloopWijzer ontwikkeld; een instrument waarmee de melkveehouder de mineralenefficiëntie op zijn bedrijf in beeld brengt.

Voor de implementatie van de KringloopWijzer hebben NZO en LTO Nederland een intentieverklaring getekend met de Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi) en de Vereniging van Accountants-en Belastingadviesbureaus (VLB).

De Centrale Database KringloopWijzer is in 2015 in gebruik genomen. Een belangrijk punt is het gebruik van datakoppelingen, waardoor het merendeel van de benodigde invoergegevens uit primaire bronnen direct in te lezen (na machtiging door de melkveehouder). Hiermee wordt de melkveehouder zo veel mogelijk gefaciliteerd en zijn de nauwkeurigheid van invoergegevens beter te borgen.

ZuivelNL is eigenaar en beheerder van de Centrale Database KringloopWijzer; de database is gebouwd door VAA ICT Consultancy in Rosmalen.

Een van de uitgangspunten van de Centrale Database KringloopWijzer is dat melkveehouders zelf kunnen bepalen met wie ze welke gegevens uit de KringloopWijzer delen. Dit gebeurt door het verlenen van machtigingen. Geanonimiseerde gegevens van melkveebedrijven uit de KringloopWijzer kunnen wel worden gebruikt voor rapportages van duurzaamheidsprestaties van de zuivelonderneming en de sector. In deze sectorrapportages wordt beschreven wat de sectorale prestaties zijn voor ammoniakemissie, fosfaatproductie, fosfaatverliezen en broeikasgasemissie.

In 2016 hebben ruim 10.250 melkveebedrijven met een fosfaatoverschot voldaan aan de in de leveringsvoorwaarden van de zuivelondernemingen opgenomen verplichting om via de Centrale Database de KringloopWijzer (www.mijnkringloopwijzer.nl) over 2015 in te dienen. Uiterlijk 15 mei 2017 zijn alle melkveebedrijven verplicht de KringloopWijzer over 2016 in te dienen.

Vooruitlopend hierop benaderden de zuivelondernemingen met de adviseurs van de samenwerkende partijen de circa 6.500 melkveeouders die in 2017 voor het eerst aan de verplichting moeten voldoen. Tegelijkertijd werden alle melkveeouders er nogmaals op gewezen de machtigingen voor het geautomatiseerd inlezen van de brongegevens af te geven.

Onderzoek & innovatie

In de Themagroep Onderzoek & innovatie staat de melkveehouderij centraal. De themagroep adviseert over de besteding van het budget van ZuivelNL voor (praktijk)onderzoek. Aan de hand van de meerjarenvisie wordt beoordeeld in hoeverre projectvoorstellen een positieve bijdrage leveren aan de economische en maatschappelijke positie van de melkveehouderij. De website en nieuwsbrieven van Verantwoorde Veehouderij geven informatie over de inhoud en resultaten van projecten die ZuivelNL (mede)financiert.

Meerjarenvisie Onderzoek & Innovatie in de melkveehouderij

De Nederlandse melkveehouderij is een kennisintensieve en innovatieve sector. Individuele melkveehouders investeren in toenemende mate in het verkrijgen van nieuwe kennis en het toepassen van nieuwe methoden en technologieën in hun bedrijfsvoering. Via ZuivelNL investeren melkveehouders ook gezamenlijk in onderzoek en innovatie.

In de meerjarenvisie wordt aangegeven wat de belangrijkste thema's zijn voor de periode 2015 - 2018. Deze meerjarenvisie is allereerst het toetsingskader voor ZuivelNL bij de beoordeling en (mede)financiering van onderzoeks- en innovatieprojecten. Daarnaast is deze visie ook bedoeld om meer sturing te geven aan het gehele onderzoek relevant voor de melkveehouderij en de positionering van ZuivelNL ten opzichte van andere fondsen.

Algemeen uitgangspunt is dat de door ZuivelNL te ondersteunen onderzoeks- en innovatieprojecten de bedrijfsvoering, het management en de continuïteit van de melkveebedrijven in Nederland versterken door het ontwikkelen van nieuwe kennis en/of het toepasbaar maken van bestaande kennis, die een positieve bijdrage levert aan:

- Het rendement op melkveebedrijven
- De waardering door de maatschappij
- Het beperken van de emissies naar het milieu

Deze visie sluit ook aan bij de doelstellingen van de Duurzame Zuivelketen en de ambities van de Topsector Agri & Food (onder andere 'Meer met minder').

Kennisontsluiting en communicatie

Kennisontsluiting, communicatie en toepassing in de praktijk zijn onderdelen van ieder project. In de projectomschrijving moet worden aangegeven op welke wijze de resultaten beschikbaar worden gesteld, hoe deze worden gecommuniceerd en wat de verwachte impact is.

Uitgangspunt is dat de resultaten in ieder geval voor alle melkveehouders digitaal beschikbaar zijn en via elektronische nieuwsbrieven en artikelen in vakbladen worden gecommuniceerd.

Daarnaast worden bijeenkomsten voor melkveehouders en intermediairs georganiseerd, bijvoorbeeld bij de afsluiting van een project. Nieuwe kennis wordt ook gecoördineerd beschikbaar gesteld via de Handboeken Melkveehouderij en Snijmais, de website Verantwoorde Veehouderij en de Commissie Bemestingsadvies Grasland en Voedergewassen. Internationale kennisuitwisseling vindt plaats via European Cattle Innovation Partnership en deelname aan Europese projecten in het kader van Horizon 2020.

Verantwoorde
veehouderij is een
partnertje voor
melkvee en
landbouw
verantwoord

ZuivelNL-projecten

Koelen & Kansen

Mijn KringloopWijzer

Ruwvoerplatform

Amazing Grazing

Dairy Campus

Onderzoek

De themagroep stemde in met de inhoud en medefinanciering van het werkplan 2016 van Courage en het vervolg van de pilot Bedrijfsspecifieke Evenwichtsbemesting P(fosfaat) in 2016 en 2017. In deze BEP-pilot wordt getracht voor een specifieke groep melkveehouders met de KringloopWijzer aan te tonen dat voor evenwichtsbemesting op hun bedrijf een hogere gebruiksnorm fosfaat nodig is. Ook is ingestemd met financiering van het project Koeien en Kansen.

Na beoordeling van de werkplannen heeft de themagroep ingestemd met een financiële bijdrage voor de PPS Duurzame Zuivelketen. Dit betreft de projecten: Management of Change, monitoring (de jaarlijkse sectorrapportage) en het project Droogstand Op Maat.

Behalve de afronding van deze PPS is ook een nieuwe PPS Duurzame Zuivelketen 2.0 gestart met de volgende projecten: Amazing Grazing 2.0, Doorontwikkeling KringloopWijzer, Biodiversiteit en Verandermanagement en Monitoring. De themagroep heeft ingestemd met de werkplannen van deze nieuwe PPS.

In de milieustal van Dairy Campus wordt onderzoek gedaan naar het onder de stal mixen van mest met luchtballen (het zogenaamde Aeromix-systeem). In eerder onderzoek is gebleken dat dit kan leiden tot een forse vermindering van de ammoniakuitstoot. Om dit beter te onderbouwen en uiteindelijk erkend te kunnen worden als ammoniakreducerende maatregel vindt vervolgonderzoek plaats.

Bij Dairy Campus vindt tevens onderzoek plaats in de vrijloopstal met houtsnipperbodem om een emissiefactor te realiseren die voldoet aan de eisen van de Regeling ammoniak en veehouderij. Daarnaast werd het onderzoek naar een verkorte droogstandstrategie (Droogstand op Maat) en de ontwikkeling van een fokwaarde voeropname tijdens de open dagen van de Dairy Campus gepresenteerd.

De themagroep beoordeelde in de loop van het jaar een groot aantal onderzoeksvoorstellen. Op de website van ZuivelNL is een overzicht van de (mede)gefinancierde (lopende en afgeronde) onderzoeksprojecten opgenomen met een korte omschrijving van het project.

EuroDairy

EuroDairy is een nieuw Europees netwerk van 20 organisaties uit 14 landen met als doel het stimuleren en sneller toepassen van praktische innovaties in de melkveehouderij door internationale kennisuitwisseling. In februari is dit driejarige Europese project gestart, gefinancierd vanuit het Europese Horizon 2020 programma. De Nederlandse partners zijn ZuivelNL, ZLTO en Wageningen UR.

In dit project wordt ook aandacht gegeven aan het versterken van de binding tussen onderzoek en praktijk. Verwacht wordt dat door internationale kennisuitwisseling en het verbinden van innovatieve groepen melkveehouders met elkaar en met projecten die in andere landen lopen, innovaties en goede landbouwpraktijken sneller kunnen worden toegepast.

Het netwerk is toegespitst op de thema's sociaaleconomische veerkracht (hoe grotere (melk)prijschommelingen op te vangen?), efficiënter gebruik van hulpbronnen en mineralen, diergezondheid en -welzijn en biodiversiteit. EuroDairy wil voor de Europese melkveehouders bruikbare informatie en praktische kennis over toepasbare innovaties leveren via video's, brochures, webinars, 'open learning platform' en bedrijfsbezoeken.

EuroDairy wordt Europa breed ondersteund door 42 operational groups (praktijknetwerken), een netwerk van 120 innovatieve voorloperbedrijven, twaalf uitwisselingsbezoeken in andere landen en tien technische workshops. Het is de bedoeling om vooral nieuwe praktijknetwerken gefinancierd vanuit de zogenaamde POP3 gelden met elkaar te verbinden, maar in Nederland is deze regeling door de provincies nog nauwelijks opengesteld. Daarom wordt gekeken naar vier of vijf bestaande netwerken, zoals Vruchtbare Kringloop Achterhoek en het netwerk Vrijloopstallen, en ook naar enkele nieuwe ZLTO studieclubs op het gebied van diergezondheid en economische weerbaarheid.

Een groep melkveehouders uit Engeland en Noord-Ierland bracht in het kader van EuroDairy eind oktober een driedaags bezoek aan Nederland. In het Verenigd Koninkrijk is men bezig met het opzetten van een plan van aanpak om te komen tot een vermindering van de resistentie tegen antibiotica. Het bezoek, georganiseerd door de ZLTO en ZuivelNL, startte met een toelichting op de Nederlandse aanpak en resultaten. Naast de bereikte resultaten waren de buitenlandse bezoekers vooral onder de indruk van de wijze waarop het antibioticagebruik in Nederland gezamenlijk is aangepakt en de realisatie van één centrale databank.

Melkprijsvergelijking

Maandelijks wordt de LTO Internationale Melkprijsvergelijking gepubliceerd (www.milkprices.nl). Na afloop van ieder kalenderjaar wordt een rapport gepresenteerd met de berekende melkprijzen. Na de goede melkprijsjaren 2013 en 2014 zijn in 2015 de melkprijzen fors gedaald naar gemiddeld € 31,27 per 100 kg. Een daling van € 7,33, ofwel 19,0% ten opzichte van 2014. De informatie voor de melkprijsvergelijking wordt door European Dairy Farmers (EDF) aangeleverd. EDF is een organisatie van zo'n 300 toekomstgerichte melkveehouders uit verschillende landen.

Arbeid

ZuivelNL is als ketenorganisatie het sectoraal platform en coördinatiepunt voor niet cao-gerelateerde arbeidsaangelegenheden in de zuivelsector. De werkzaamheden krijgen vorm in de Themagroep Arbeid. De activiteiten van de themagroep concentreren zich op de volgende aandachtsgebieden: arbeidsmarkt, opleiding en arbeidsomstandigheden (arbo).

Een kwalitatief en kwantitatief adequate personeelsvoorziening in de sector vormt de kern van de activiteiten van de Themagroep Arbeid. Analyse van de arbeidsmarkt, bevordering van het imago van de zuivel als werkgever en stimuleren van de instroom van nieuwe werknemers zijn hiervoor belangrijk. Op het gebied van opleiding staan het ontwikkelen van het kennissysteem Zuivelacademie en het stimuleren van stages centraal. De arbeidsomstandigheden komen in de vorm van arbocatalogi en de ketenissues van de arbeidsinspectie aan bod.

Scholingsconsulent Melkveehouderij

De themagroep keurde een LTO-voorstel voor de aanstelling van een scholingsconsulent in de melkveehouderij goed. Deze activiteit ondersteunt de LTO-visie op een 'Leven Lang Leren' in de melkveehouderij. Een scholingsconsulent inventariseert scholingsbehoeften bij bedrijven, bundelt vragen en kan via zijn contacten met het scholingsveld helpen opleidingsontwikkelingen beter te laten aansluiten bij de praktijk.

De scholingsconsulent richt zich primair op medewerkers in de melkveehouderijbedrijven, maar adviseert daarnaast ook ondernemers. Besloten is om binnen LTO Noord een nieuwe functie te creëren, waarin deels de door ZuivelNL te financieren activiteiten worden ondergebracht en deels ruimte is voor beleidsondersteunende activiteiten van LTO zelf, bijvoorbeeld op een thema als goed werkgeverschap. Deze functie wordt in 2017 verder ingevuld.

Sectoraal Wajong project

Tegen de achtergrond van de sinds 1 januari 2015 van kracht zijnde Participatiewet en de verplichtingen die deze voor bedrijven met zich meebrengt, ging dit project begin 2016 van start. Doel was om collectief professionele begeleiding beschikbaar te stellen om op het terrein van plaatsing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt meer vooruitgang te boeken.

Naast dat het project zelf gericht was op concrete instroombevordering, is het ook in combinatie uitgevoerd met een onderzoek naar veranderbereidheid onder leidinggevendenden in de zuivelbranche. Het project, dat in samenwerking met Locus en SOL werd uitgevoerd en een koppeling had met het sectorplan Levensmiddelenindustrie, liep door tot begin 2017. Tijdens het traject bleef het aantal daadwerkelijke plaatsingen uiteindelijk achter bij de ambitie, maar zijn diverse van de betrokken zuivelbedrijven rond dit thema wel in beweging gekomen.

De ervaringen en verworven inzichten zijn samengebracht in een handleiding waarmee de kennis beschikbaar komt voor bedrijven die ermee aan de slag willen.

Beheergroep Zuivelacademie evalueert pilot toetsvragen

In opdracht van ZuivelNL ontwikkelde AgriHolland, in samenwerking met de SOL en in nauw overleg met praktijkbegeleiders en opleiders, als pilot een verzameling toetsvragen op het onderwerp eenheidsbewerkingen. Op basis van dit vragenmateriaal kan random een toets worden gegenereerd. De toets eenheidsbewerkingen behandelt verschillende deelprocessen en instrumenten in de zuivelverwerking, zoals warmtewisselaars, homogenisatoren, membraanfiltratie, pompen, ontluchting etc. Aantrekkelijke vraagtypes, gerichte feedback en beeldmateriaal uit de praktijk zorgen voor effectief leren.

Deze toets heeft als voordeel dat leerlingen binnen zuivelacademie hun inhoudelijk begrip van de leerstof kunnen toetsen. Ook biedt het zuivelbedrijven de mogelijkheid om specifieke kennis van medewerkers te testen en zo vast te stellen waar eventueel nog extra begeleiding nodig is. In de Zuivelacademie gebruiken 23 zuivelbedrijven en opleidingen de elektronische leeromgeving Moodle, waarin al 180 leermodules beschikbaar zijn. Al deze zuivelbedrijven krijgen nu in deze leeromgeving ook de beschikking over toetsen die aansluiten bij de leermodules.

In de Beheergroep Zuivelacademie van ZuivelNL is de pilot toetsvragen bij de module eenheidsbewerkingen positief geëvalueerd. Dit betekent dat ZuivelNL doorgaat met toetsontwikkeling op andere onderwerpen binnen de Zuivelacademie. In de beheergroep zijn, naast ZuivelNL en SOL, zowel het scholingsveld als het zuivelbedrijfsleven vertegenwoordigd. Zij adviseert de Themagroep Arbeid rond zaken over Zuivelacademie.

ZuivelNL continueert Zuivelacademie in 2017

De themagroep stelde in november de begroting 2017 voor Zuivelacademie vast. De activiteiten worden gecontinueerd, waaronder bedrijfsbezoeken en gebruikersbijeenkomsten. Deze activiteiten zijn ook onderdeel van het plan om via gerichte communicatie over Zuivelacademie het groeiend gebruik verder te stimuleren. Verder krijgt het ontwikkelingstraject rond toetsvragen een vervolg. In het tweede kwartaal van 2017 wordt de afronding voorzien van toetsvragen voor de modules basiskennis en dagverse producten.

De themagroep stemde ook in met een verbreding van het gebruik van de website Zuivelwerkt.nl, met als doel deze website sectorbreed in te kunnen zetten voor het delen van arbeid gerelateerde informatie, relevant voor medewerkers in de zuivelindustrie. Hiertoe wordt samenwerking gezocht met het secretariaat van de NZO Commissie Sociale Aangelegenheden, gedetacheerd bij de AWWN.

Export

Bij de aanpak van veterinaire exportbelemmeringen voor de zuivelsector vervult ZuivelNL een centrale rol. Dit gebeurt door het signaleren van knelpunten en het informeren van de sector en de coördinatie van het verzorgen van de questionnaires en inspecties door derde landen. Afstemming over de prioriteitsstelling bij de inzet van de overheid en over oplossingsmogelijkheden voor knelpunten met de sector gebeurt in de Themagroep Export.

Draaiboek uitvoering officiële inspecties zuivel

De Nederlandse overheid en het zuivelbedrijfsleven hebben in het kader van het verkrijgen van markttoegang en marktbehoud frequent contact met overheden en bedrijven in derde landen. Soms willen buitenlandse delegaties naar Nederland komen voor een inspectiebezoek. In opdracht van de themagroep heeft ZuivelNL een Draaiboek uitvoering officiële inspecties zuivel opgesteld, in samenwerking met het ministerie van EZ, het COKZ en de NVWA. Het document beschrijft de aanpak van de uitvoering van officiële inspecties en kan als handleiding fungeren voor zuivelinrichtingen en melkveebedrijven bij de voorbereiding.

Indonesië

Sinds 2012 heeft Nederland een protocol voor de export van vlees en vleesproducten en melkproducten van Nederland naar Indonesië. Voorafgaand aan het opstellen van dit protocol hebben de Indonesische autoriteiten in Nederland een systeeminspectie uitgevoerd in beide sectoren. Vanuit Indonesië is aangegeven dat zij graag op uitnodiging door de Nederlandse overheid nogmaals een bezoek brengen aan Nederland om het protocol te verlengen. Dit traject is door het ministerie van EZ in samenwerking met onder andere ZuivelNL gestart.

Korea

Het Team Export heeft in april een inspectiebezoek van het Zuid-Koreaanse Ministry of Food and Drug Safety (MFDS) begeleid. MFDS is verantwoordelijk voor de import en voedselveiligheid van zuivelproducten. Begin 2016 is nieuwe Zuid-Koreaanse wetgeving in werking getreden. Op basis hiervan kunnen inspecties worden uitgevoerd bij bedrijven. Daarnaast speelt de groeiende interesse in productveiligheid een rol. Tijdens dit bezoek zijn vier vlees- en twee zuivelbedrijven bezocht.

Chili

In november heeft een delegatie uit Chili een bezoek gebracht aan de Nederlandse geitenzuivelsector, met als doel kennisuitwisseling. De delegatie bestond uit vertegenwoordigers van de Chileense overheid, bedrijfsleven en primaire sector. De toename van de export van Nederlandse geitenzuivelproducten naar Chili in de afgelopen jaren heeft de aandacht gevestigd op Nederland. Uitleg is gegeven over de veterinaire structuur in Nederland en door het COKZ werden de controles en EU-regelgeving voor de geitenzuivelsector toegelicht. Daarnaast is een bezoek aan een geitenhouder en twee geitenzuivelproducenten gebracht. Tot slot heeft de GD de Nederlandse dierziekte-monitoring voor kleine herkauwers toegelicht.

Exportcertificaten

In september besprak de themagroep de problematiek rondom precertificering en grote zendingen. Ook gaf de NVWA een toelichting op de diverse manieren van exportcertificering. Binnen de zuivel hebben exporteurs te maken met bindende, verzoek of publieke exportcertificaten, afhankelijk van wat het derde land eist. Daarnaast is uitleg gegeven over de diverse procedures bij onderhandelingen en het maken van afspraken over de eisen en exportcertificaten tussen een derde land en Nederland.

Informatievoorziening

ZuivelNL beschikt over informatie met betrekking tot export van zuivelproducten naar verschillende derde landen. Om deze informatie toegankelijk te maken voor bedrijven aangesloten bij leden en partners van ZuivelNL zijn binnen Zuivelacademie Exportmodules ZuivelNL gebouwd.

Normalisatie

De themagroep nam in de mei-vergadering een positief standpunt in over voortzetting van de lopende financiering door ZuivelNL van zuivelgerelateerde activiteiten die door het Nederlands Normalisatie-Instituut (NEN) worden uitgevoerd. In diverse standaardisatieplatforms (waaronder NEN, CEN en ISO) worden de nieuwste technieken en normen besproken.

Door deelname vanuit Nederland aan deze platforms kunnen Nederlandse experts een proactieve en sturende rol spelen bij de ontwikkeling van normen voor analysemethoden en monsterneming op het gebied van voeding in het algemeen en van zuivel in het bijzonder. Daarnaast wordt ook indirect invloed uitgeoefend op in de Codex Alimentarius opgenomen referentiemethoden. Door het maken van eenduidige, internationale afspraken in de vorm van normen voor analysemethoden en monsternemingen wordt de zuivelexport gefaciliteerd. Het Nederlands Normalisatie-Instituut gaf in oktober een presentatie over de zuivel gerelateerde activiteiten.

Project Duurzame Melkveehouderij 2016

ZuivelNL voert de maatregelen uit waarmee de staatssecretaris van EZ en de zuivelsector de verduurzaming van de melkveehouderij willen ondersteunen.

In 2015 stelde de Europese Commissie een steunpakket beschikbaar voor de veehouderij in verband met de slechte marktsituatie. Voor Nederland is € 30 miljoen beschikbaar, waarvan € 10 miljoen voor de verduurzaming van de melkveehouderij.

ZuivelNL stelde een projectplan op waarin de details van de maatregelen en de uitvoering worden beschreven. Daarbij heeft ZuivelNL zo veel mogelijk aangesloten bij bestaande regelingen en procedures. Het projectplan is op 30 maart 2016 goedgekeurd door het ministerie van EZ. Met de uitvoering werd direct gestart. Het pakket maatregelen bestaat uit de volgende onderdelen.

Vroege weidegang

Melkveebedrijven ontvingen in 2016 een premie van € 600 als zij hun melkkoeien vroeg in het seizoen weiden. De zuivelondernemingen voerden de regeling uit waarbij aangesloten werd bij de bestaande weideprogramma's. In totaal hebben ongeveer 6.800 melkveebedrijven zich aangemeld.

De premie voor vroeg weiden werd verstrekt onder de volgende voorwaarden:

- Er moet voor de eerste snede, voor 15 april worden gestart met het weiden van melkkoeien en de zuivelonderneming moet daarvan direct in kennis worden gesteld op de manier die gebruikelijk is bij het weideprogramma van de onderneming;
- Indien 15 april door lokale omstandigheden niet mogelijk is, is uitstel van de start toegestaan zolang die omstandigheden voortduren, maar uiterlijk tot 1 mei;
- De weidegang moet doorlopen tot 15 mei. De melkkoeien dienen dus elke dag geweid te worden, indien de omstandigheden dit toelaten;
- Er moet volledige weidegang worden toegepast gedurende seizoen 2016.

Elk deelnemend melkveebedrijf ontvangt een informatiepakket over weidevogels. Ook is voorzien in een project om de mogelijkheden voor vogelbeheer in brede zin verder uit te dragen. De vergoedingen zijn na afloop van het weideseizoen 2016 door de zuivelondernemingen afgehandeld.

elers leggen

broeden

kuiken vliegvlug na

Weidevogelzuivel

Binnen het beschikbare bedrag voor weidegang en weidevogelbeheer is € 250.000 gereserveerd voor projecten waarmee (groepen) melkveehouders worden gestimuleerd om geborgd weidevogelbeheer toe te passen en weidevogelvriendelijke zuivelproducten op de markt te brengen. Op deze wijze worden initiatieven gestimuleerd die gericht zijn op het vermarkten van de inzet van melkveehouders voor weidevogelbeheer. Aanvragen konden tot 30 juni worden gedaan.

Voor de regeling zijn veertien aanvragen ingediend. Deze zijn door een adviescommissie beoordeeld op vier criteria: uitwerking voorstel, vogelvriendelijkheid, haalbaarheid en potentieel. Op basis van het advies van de commissie heeft ZuivelNL aan zeven kansrijke projecten subsidie toegekend, waarmee het beschikbare budget geheel is benut. Het betreft drie collectieve projecten en vier projecten van individuele melkveehouders.

De toegewezen projecten hebben alle de ambitie een vogel- en natuurvriendelijke bedrijfsvoering via eigen zuivelproducten een bedrijfseconomische basis te geven. De projecten kennen een grote variatie in marktaanpak en doelgroep, waardoor in gezamenlijkheid een goed beeld zou kunnen ontstaan van het marktpotentieel. Een dergelijke bedrijfsvoering kan een goede rol spelen bij het behoud van weidevogels en biodiversiteit in de Nederlandse melkveehouderij.

Kuilmonsters en KringloopWijzer

Vanuit het Europese steunpakket was € 2 miljoen beschikbaar voor het stimuleren van nauwkeurig mineralenmanagement in het kader van de KringloopWijzer. Door toekenning van een korting op tarieven voor voederwaardeonderzoek, geschikt voor KringloopWijzer (BEX), komt de subsidie terecht bij de melkveehouder. ZuivelNL maakte met de onderzoekslaboratoria Eurofins Agro en Dumea Agro Advies hiervoor afspraken. De informatie die geschikt is voor KringloopWijzer wordt door het laboratorium (na machtiging door de veehouder) automatisch in de centrale database KringloopWijzer gezet en is daarmee direct beschikbaar voor de veehouder en zijn adviseur.

Ook was € 1 miljoen beschikbaar voor de verdere ontwikkeling van de KringloopWijzer als managementinstrument voor de melkveehouder en voor de ontwikkeling van borging van de uitkomsten bij gebruik als verantwoordingsinstrument.

Diergezondheid

Vanuit het Europese steunpakket is € 3 miljoen beschikbaar gesteld voor het aanpakken van dierziektes als BVD en IBR. De subsidie wordt aan melkveehouders uitgekeerd in de vorm van een korting op de factuur voor een aantal producten van de GD en BeterVee.

Het gaat daarbij voor de bestrijding van BVD om kortingen op de quickscan, het oorbioptonderzoek (een methode om snel BVD-dragersonder jonge kalveren op te sporen) en op onderzoek om de status BVD Gecertificeerd Vrij te verkrijgen. Voor het stimuleren van IBR-bestrijding worden kortingen gegeven op tankmelkonderzoek en onderzoek om de status IBR Gecertificeerd Vrij te verkrijgen. Bovendien geldt een korting op de verschillende abonnementen. Daarnaast wordt subsidie verleend voor het Bedrijfsantibiogram Mastitis.

Mestverwerking

De staatssecretaris van EZ heeft uit het steunpakket tevens € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor de stimulering van investeringen in mestverwerking door melkvee- en varkenshouders. Bedoeling is dat door een verdere toename van de mestverwerkingscapaciteit de milieudruk en de mestafzetkosten structureel dalen.

POV en ZuivelNL hebben gewerkt aan het opzetten van de uitvoeringsstructuur voor het toekennen van subsidies. De Regeling Stimulering Mestverwerking werd in februari 2017 opengesteld. In de regeling is uitgewerkt aan welke voorwaarden een subsidieaanvraag moet voldoen, hoe de aanvragen worden beoordeeld en hoe de besluitvorming over de toekenning plaatsvindt.

Publicaties

Nieuwsbrief ZuivelNL

Om de sector te voorzien van actuele informatie publiceert ZuivelNL maandelijks de Nieuwsbrief ZuivelNL. Ontwikkelingen rond de themagroepen, resultaten van het door ZuivelNL gefinancierde onderzoek en (inter)nationale marktontwikkelingen worden hierin opgenomen.

Marktbericht

Maandelijks stelt ZuivelNL een actueel overzicht van de marktontwikkelingen samen. Deze publicatie omvat statistische informatie over de binnen- en buitenlandse handel, melkaanvoer en melkverwerking, prijsontwikkelingen en EU-marktordening.

Zuivelproductie per land

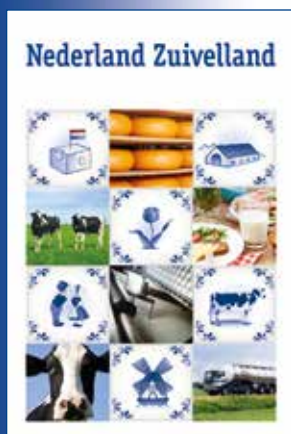
ZuivelNL stelt maandelijks een overzicht samen van de melkaanvoer en zuivelproductie per land in de EU en de belangrijkste derde landen.

Zuivelprijzen per land

Dit overzicht verschijnt maandelijks en bevat marktprijzen van de belangrijkste zuivelproducten in de EU en derde landen.

Wereldzuivelhandel Actueel

Exportontwikkelingen van de belangrijkste zuivelproducten worden gepresenteerd in de publicatie Wereldzuivelhandel Actueel. Deze publicatie verschijnt op kwartaalbasis.

Zuivel in cijfers 2015

De publicatie Zuivel in cijfers biedt een cijfermatig overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in de Nederlandse zuivelsector in 2015. De achterliggende statistische gegevens kunnen via de website van ZuivelNL worden geraadpleegd.

Poster Nederland Zuivelland

De poster is ontwikkeld door ZuivelNL en de NZO en geeft belangrijke facts & figures over de melkveehouderij en zuivelverwerking in Nederland. Ook toont de poster de beroepen in de zuivelindustrie.

Folder Nederland Zuivelland

Melkveehouders kunnen de publieksfolder uitreiken aan bezoekers bij open dagen en excursies. De folder geeft op aantrekkelijke wijze informatie over historie, moderne melkveehouderij, het product melk, verwerking in de fabriek, export en consumptie.

World Dairy Map 2016

Handel is de levensader van de Nederlandse zuivelsector. Bijna tweederde van de Nederlandse melk vindt zijn afzet over de grenzen. Tegen die achtergrond heeft ZuivelNL in samenwerking met Rabobank de wereldzuivelkaart geactualiseerd. De World Dairy Map 2016 visualiseert de uitdagingen waarmee de internationale zuivelsector de afgelopen jaren is geconfronteerd.

Welkom bij de lessen van Zuivelonline!

Op deze site:

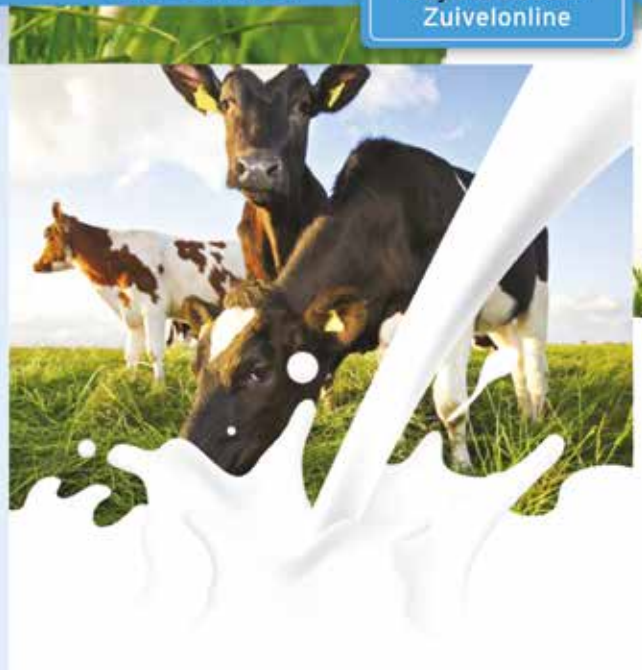
Een basisles over de melkveehouderij, die aansluit bij verschillende vakken. Een verdiepende les over zuivel en gezondheid, (biologie/verzorging) en een les over zuivel en economie.

▶ Les 1 - De melkveehouderij

▶ Les 2 - Zuivel en gezondheid (Biologie)

▶ Les 3 - Zuivel en economie

▶ DOCENT

Onderwijsvoorlichting

Educatie aan jongeren over voedsel en de oorsprong daarvan vormt dé basis voor meer aandacht voor duurzame productie en consumptie van voedsel. De zuivelsector geeft invulling aan deze visie door leerlingen te informeren over de gehele zuivelketen: 'van gras tot glas'. Zuivelonline.nl biedt tips en ideeën voor lessen. Deze zijn overzichtelijk ingedeeld naar niveau. Ook zijn er brochures en digibordlessen beschikbaar over zuivel voor groep 1-4, groep 5/6 en groep 7/8. Voor de onderbouw VMBO zijn in 2016 digibordlessen beschikbaar gekomen. Leerkrachten kunnen deze lesmaterialen gratis ontvangen of downloaden.

De materialen worden gedurende het jaar via een leaflet in onderwijsvakbladen en op onderwijsbeurzen gepromoot. Zo is het gehele lespakket eind november aan 300 docenten in Corpus uitgedeeld tijdens de landelijke NWT-conferentie In Levende Lijve. Tevens presenteert ZuivelNL in Het Kleine Loo, een voorlichtingsblad over land- en tuinbouw, viermaal per jaar een onderwerp uit de zuivelsector.

Boerderijeducatie

ZuivelNL verzorgt jaarlijks voor ongeveer 1.200 schoolklassen excursies voor groep 7/8. Dit gebeurt in samenwerking met Klasseboeren in Brabant, Boerderijeducatie in Amsterdam, Boerderij in de Kijker in Utrecht, De Boer op Noord in Groningen, Friesland en Drenthe, Boerderijeducatie Gooi & Vechtstreek en Agrarische vereniging Vockestaert in Den Haag en Midden-Delfland. Scholen die niet in een gebied van een samenwerkingspartner vallen, ontvangen twee maal per jaar een uitnodiging van ZuivelNL om met groep 7/8 een bezoek aan de boerderij te brengen. Op deze manier bezoeken jaarlijks ongeveer 25.000 leerlingen een melkveebedrijf. Als voorbereiding op de excursies ontvangen de schoolklassen lespakketten met informatiemateriaal over de zuivelketen.

Het boerderij-excursiejaar werd geopend door presentatrice en tv-chef Miljuscha Witzenhausen. Na een rondleiding van de boer langs de koeien gingen 40 basisschoolkinderen samen met Miljuscha aan de slag om hun eigen gezonde lunch te bereiden.

Platform Boerderijeducatie Nederland

ZuivelNL maakt deel uit van het Platform Boerderijeducatie Nederland dat wordt gevormd door dertien regionale samenwerkingsverbanden. De samenwerking bestaat uit boerenbedrijven uit verschillende sectoren die zich richten op het basis-, middelbaar en speciaal onderwijs, waarbij kinderen zelf kunnen zien, horen, voelen en beleven waar ons voedsel vandaan komt. Op de website www.boerderijeducatienederland.nl kunnen leerkrachten per provincie zien welke educatieboerderijen te bezoeken zijn en is lesmateriaal per sector samengebracht. ZuivelNL verleent het platform een subsidie waarmee ook jaarlijks de bijdrage van de melkveehouders aan het platform wordt gefinancierd.

De regionale samenwerkingsverbanden, LTO en ZuivelNL ondertekenden in september het convenant 'Platform Boerderijeducatie Nederland'. Aansluitend werd het Keurmerk Boerderijeducatie Nederland onthuld door Annette van Velde, voorzitter LTO vakgroep Multifunctionele landbouw en voorzitter van het Platform en Kees Romijn (voorzitter LTO vakgroep Melkveehouderij). De deelnemende partijen hebben kwaliteitseisen opgesteld op het gebied van veiligheid, hygiëne en educatieve vaardigheden. Bedrijven ontvangen daarvoor het Keurmerk Boerderijeducatie Nederland.

Marktinformatie

ZuivelNL heeft op het terrein van marktinformatie een rol als databank en informant voor de sector, deskundige voor de interpretatie van data en adviseur van de overheid voor Europees zuivelmarktbeleid.

Voor de uitvoering van een aantal Europese bepalingen voor prijswaarnemingen (Verordening (EG) nr. 1234/2007 en Verordening (EU) nr. 479/2010), heeft de minister van EZ de Commissie Officiële Nederlandse Zuivelnoteringen (CONZ) ingesteld. ZuivelNL is met het secretariaat belast.

De CONZ stelt wekelijks op woensdag de prijzen (noteringen) vast waartegen diverse zuivelproducten bij levering af fabriek zijn verhandeld. Bij de vaststelling van de noteringen baseert de commissie zich op de (dag van notering) gangbare prijzen. De marktinformatie over deze prijzen wordt op de dag voorafgaand aan de bijeenkomst van de CONZ verzameld door de secretaris van de commissie. Daarvoor informeert hij bij producenten en handelaren in de Nederlandse zuivelsector. Na vaststelling van de noteringen worden deze direct gepubliceerd op de website van ZuivelNL. Tevens wordt de Europese Commissie geïnformeerd.

Representatives of the global dairy sector

Asia	Dairy Asia Vinod Ahuja (jobs, socio-economic developments)
India	NDDB Dilip Rath (gender, farmers' livelihood)
Dairy Cooperative Australasia	Fonterra Jacqueline Chow (water, dairy development)
Africa	
Farmer Smallholder	Caroline Njeri Gathogo from Kenya (productivity, Animal H&W)
Dairy Cooperative Europe	FrieslandCampina Roelof Joosten (GHG)
FAO	Assistant Director General Ren Wang
IDF	IDF President Jeremy Hill (partnerships)

IDF Wereld Zuivel Top Rotterdam

ZuivelNL biedt onderdak aan het secretariaat van het Nederlands Nationaal Comité van de Internationale Zuivelbond (IDF). Het Nationaal Comité trad op als organisator van de World Dairy Summit, die van 16 tot 21 oktober plaatsvond in de Rotterdamse Doelen.

Onder het motto 'Dare to Dairy' stond daarbij de vraag centraal hoe zuivel op duurzame wijze bijdraagt aan het voeden van meer dan 9 miljard mensen. Circa 1.200 deelnemers uit de hele wereld bespraken onderwerpen als melkveehouderij, voeding, technologie en onderzoek, marketing en economie. Bij de opening van de top maakte Gerda Verburg, coördinator van de VN Scaling Up Nutrition (SUN) Movement, duidelijk dat zuivel belangrijk is als het gaat om armoedebestrijding in de wereld. Dit gaat niet alleen over het genereren van inkomen via zuivelactiviteiten maar ook om de essentiële betekenis van zuivel voor het verstrekken van verantwoorde voeding aan kinderen als basis voor een goede ontwikkeling.

De summit werd afgesloten met de ondertekening van de 'Declaration of Rotterdam' (www.dairydeclaration.org) waarin de relatie van zuivel met de Sustainable Development Goals van de VN aan de orde komt. In deze verklaring stellen FAO en IDF dat zuivelproducten essentieel zijn voor een evenwichtig, voedzaam en gezond voedingspatroon. Daarnaast is de productie van zuivel belangrijk voor het inkomen van veel mensen, waarmee zuivel een belangrijke bijdrage aan de economische ontwikkeling van individuen en landen levert. Tegelijkertijd wordt vastgesteld dat de zuivelsector een sleutelrol speelt in het beheer van bepaalde ecosystemen op de wereld, bij de klimaatverandering en de biodiversiteit.

ZuivelNL heeft bijgedragen aan de totstandkoming van deze IDF conferentie, door de inzet van de Nationaal Secretaris van NNC-IDF in zowel het algehele organisatiecomité als in de programmacommissie van de Summit en stelde een Engelstalige editie van de brochure Zuivel in Cijfers en poster Nederland Zuiveland aan alle deelnemers beschikbaar.

Bijlage

Samenstelling themagroepen (maart 2017)

Voedselveiligheid

voorzitter	A. Hoekstra	NZO
lid	A. Manten L.J. van Sijll H. Voogd D.J. Bruins	LTO
secretaris	J.H.G. van der Staak R. de Vries	ZuivelNL

Rundergezondheid DKR

voorzitter	C. Romijn	ZuivelNL LTO
lid	J. Verstraten B. Doppenberg F. Keurentjes J.J. Atsma H.W.A. Swinkels W. Thus	ZuivelNL NMV ZuivelNL NZO SBK
secretaris	J. Bolk F. Beekman H. Bekman	LTO Rund ZuivelNL SBK
adviseur	M.G. van der Heijden Y.H. Schukken H. Bleker	KNMvD GD V&LN

Stuurgroep Duurzame Zuivelketen

voorzitter	W.S.J.M. Buck	NZO
lid	M. Meijerink C. Romijn W. Betten J. Elfers T.C. de Groot G. Hartlief F. Keurentjes	LTO NZO
secretaris	B. van Erve	NZO

Stuurgroep implementatie KringloopWijzer

voorzitter	C. Romijn	LTO
lid	H. Schoonvelde F. Keurentjes L. van Dellen H. Flipsen	NZO VLB Nevedi
secretaris	H. Swinkels	ZuivelNL

Onderzoek & innovatie

voorzitter	D.J. Bruins	LTO
lid	C. van Dongen J.H.G. van der Staak B. Doppenberg	NMV NZO
secretaris	vacature Th. Bos W. Koops	ZuivelNL

Arbeid

voorzitter	M. Zweers	NZO
lid	J.B.M. de Haas A. Verhage A.M. Hess J. Sanders	Gemzu LTO
secretaris	J. Jansen L. van der Kallen	ZuivelNL
adviseur	H. Jongasma R. Vos	CNV Vakmensen FNV Voedingsindustrie

Export

voorzitter	W. Kloosterboer	NZO
lid	T. Bolt D. Grevengoed L.J. van Sijll O.F. Boersma C. Hellingwerf L. van de Krogt G.J.M. Mathijssen	Gemzu
secretaris	M. Mellema M. ten Berge A.K. Luiten B. McArthur K.E. Spruijt - de Gelder	VNFKD NGZO ZuivelNL

Ontdek de bonte wereld van zuivel!

Op zuivelonline.nl vind je lesmaterialen, filmpjes, blogs, foto-reportages, de allerlaatste nieuwtjes en nog veel meer over zuivel. Je komt te weten waar je glas melk vandaan komt, hoe het leven op een boerderij eruitziet en wat er allemaal van melk gemaakt wordt.

- Gedke weetjes over kaas
- Hoeveel went jij over zuivel?
- Doe de zuivelmaakttest!
- Sudokoe crasmeer puzzels!

bestel gratis op zuivelonline.nl

Met je schoolklas naar de boerderij?

plan dan een excursie in op boerderijeducatienederland.nl

